

๓๕๓๖๓๕๘ LCCS/M : สาขาวิชา : วัฒนธรรมศึกษา ; ศศ.ม. (วัฒนธรรมศึกษา)

คำสำคัญ : องค์ความรู้ / การแพทย์พื้นบ้านล้านนา / หมอปิ่นแก้ว ต้นนวล

รวิษชัย เทียนงาม : การศึกษาองค์ความรู้ทางการแพทย์พื้นบ้านล้านนา : กรณีศึกษาหมอ
ปิ่นแก้ว ต้นนวล (THE STUDY OF HEALING KNOWLEDGE OF "LANNA"
TRADITIONAL MEDICINE : A CASE STUDY OF DOCTOR PINKAEW TUN-NUAN)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : เสาวภา พรศิริพงษ์ ศศ.บ., สม.ม., พรทิพย์ อุษุภรัตน์ ศศ.บ.,
ศศ.ม. ๑๕๕ หน้า ISBN ๙๗๔-๖๖๒-๗๖๖-๗

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารวบรวมองค์ความรู้ทางการแพทย์พื้นบ้านล้านนา
และศึกษาปัจจัยที่มีส่วนหล่อหลอมองค์ความรู้ทางการแพทย์พื้นบ้านล้านนา โดยศึกษาผ่านหมอ
ปิ่นแก้ว ต้นนวล หมอพื้นบ้านล้านนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการศึกษาในเชิง
มานุษยวิทยาการแพทย์ ใช้รูปแบบวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสำรวจ การสังเกตการณ์
การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ และการสัมภาษณ์ระดับลึก ใช้เวลาในการเก็บข้อมูล ๖ เดือน
ตั้งแต่พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ถึง เมษายน ๒๕๔๑

ผลการศึกษาพบว่าองค์ความรู้ทางการแพทย์พื้นบ้านล้านนาของหมอปิ่นแก้ว ต้นนวล เชื่อว่า
ร่างกายประกอบด้วยธาตุและส่วนประกอบของธาตุ ส่วนสาเหตุของการเกิดโรค มีทั้งสาเหตุจาก
ธรรมชาติและสาเหตุจากสิ่งเหนือธรรมชาติ โรคที่มีสาเหตุจากธรรมชาติเกิดจากเชื้อขาง ซึ่งเป็น
สาเหตุของการเกิดโรค และหมอยังใช้เชื้อขางในการอธิบายโรค การเกิดโรคที่มีสาเหตุจากสิ่ง
เหนือธรรมชาติเกิดจาก ผีทำ การใช้คาถาอาคม ทำผิดขนบธรรมเนียมประเพณี ขวัญหาย
เคราะห์หรือชะตาตกอยู่ในช่วงเคราะห์ร้าย และเป็นไปตามกฎแห่งกรรมหรือกรรมเก่า วิธีการ
รักษาโรคตามทฤษฎีมีหลายรูปแบบ เช่น การหลีกเลี่ยงปัจจัยที่ทำให้โรครุนแรงขึ้น การใช้ยา
การรับประทานอาหารที่เหมาะสม การใช้กิจกรรมต่าง ๆ (เช่น การนวด การออกกำลังกาย)
การใช้เวทมนตร์หรือคาถาอาคม และการประกอบพิธีกรรม

ปัจจัยที่มีส่วนหล่อหลอมองค์ความรู้ทางการแพทย์ของหมอปิ่นแก้ว ต้นนวล มี ๒ ปัจจัย คือ
(๑) ปัจจัยภายใน ได้แก่ การเกิดในตระกูลหมอพื้นบ้าน การมีโอกาสได้ใช้องค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง
และ (๒) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การได้มีโอกาสพบปะนักวิชาการกลุ่มต่าง ๆ ทำให้สามารถปรับ
องค์ความรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์แบบแผนของโรคที่เปลี่ยนแปลงไป